

**Programma van maatregelen
Antwerpen – Jonghelinckstraat 18**

Natasja Reyns

Temse
2018

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2018B336) uit te voeren. Bijkomend vooronderzoek blijkt echter nodig en dient te verlopen via een uitgesteld traject. Het bijkomend vooronderzoek kan pas plaatsvinden na sloop van de aanwezige verharding en bebouwing. Daarvoor is een sloopvergunning nodig, die deel uitmaakt van de vergunningsaanvraag waarvoor de archeologienota werd opgemaakt.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek komen we tot de conclusie dat er slechts beperkte informatie beschikbaar is om het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied in te kunnen schatten. De gekende archeologische waarden in de omgeving zijn voornamelijk te duiden als verdedigingselementen. Dergelijke structuren zijn echter op basis van historische kaarten niet te verwachten binnen het onderzoeksgebied. Andere gekende archeologische waarden bevinden zich al op enige afstand en dateren uitsluitend uit de nieuwe en de nieuwste tijd. Omwille van een lacune in onze kennis met betrekking tot oudere archeologische sporen in het gebied is het moeilijk in te schatten wat het archeologisch potentieel van het terrein is. Landschappelijk zijn er geen elementen die het voorkomen van oudere relevante archeologische waarden op het terrein uitsluiten. Vandaag de dag is het terrein bebouwd, maar het is momenteel onduidelijk wat de versturende impact van de huidige bebouwing is. De geplande werken op het terrein zullen de ondergrond ernstig verstoren. Al deze elementen samen maken dat bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is om een antwoord te kunnen bieden op de openstaande vragen.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

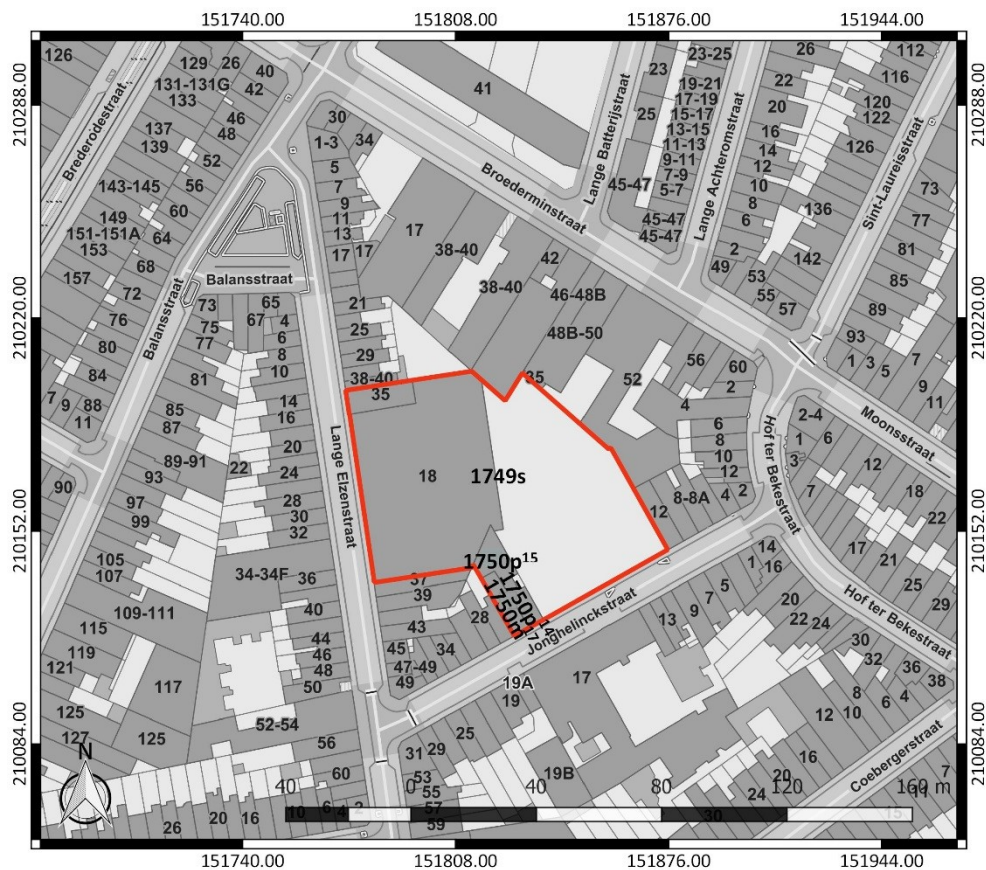
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Antwerpen, Antwerpen, Jonghelinckstraat 18, Jonghelinckstraat

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 151829, 210202
- 151876, 210146
- 151827, 210119
- 151773, 210197

Kadastrale percelen: Antwerpen, Afdeling 10, sectie K, nummers 1749s (partim), 1750m¹⁷, 1750p¹⁴ en 1750p¹⁵

Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Aanleiding van het vooronderzoek

Zie hoofdstuk 2.3.2 van het verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie hoofdstuk 2.4.4 van het verslag van resultaten.

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de versturende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen dienen te worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar ligt/lag de hoogste grondwaterspiegel?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ* en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud *in situ* van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

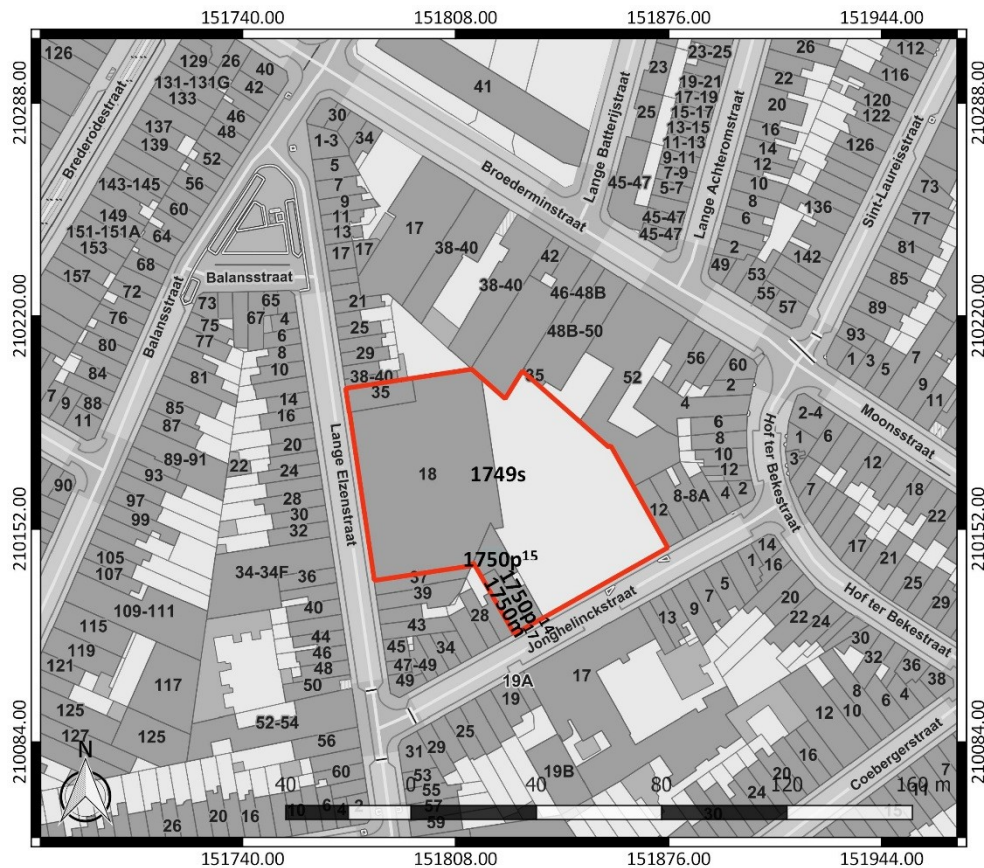
3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het volledige terrein bebouwd en verhard is. Landschappelijk bodemonderzoek is kan helpen de bewaringstoestand van de bodem beter in te schatten. Gezien de gebruiksevolutie van het terrein in het verleden, met verschillende fasen van bebouwing, is het te verwachten dat er reeds enige aantasting van het bodemarchief heeft plaatsgevonden. Het lijkt daarom efficiënter om meteen over te gaan tot een proefsleuvenonderzoek. Deze onderzoekstechniek biedt ook op een snelle manier inzicht in de bewaringstoestand van het bodemarchief en biedt tegelijkertijd voldoende ruimtelijk inzicht om de vraag te beantwoorden of een relevante archeologische site aanwezig is. De onderzoeksmethode is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 5505 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek (Figuur 2).

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied met aanduiding van de zone waar bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig is (rood), geprojecteerd op het GRB (www.geopunt.be)

Onderzoekstechnieken

Het bodemarchief dient onderzocht te worden totdat alle aardkundige eenheden onderzocht zijn waarin archeologische sites in primaire positie kunnen voorkomen, die relevant zijn voor de vraagstellingen van het onderzoek.

Proefsleuvenonderzoek

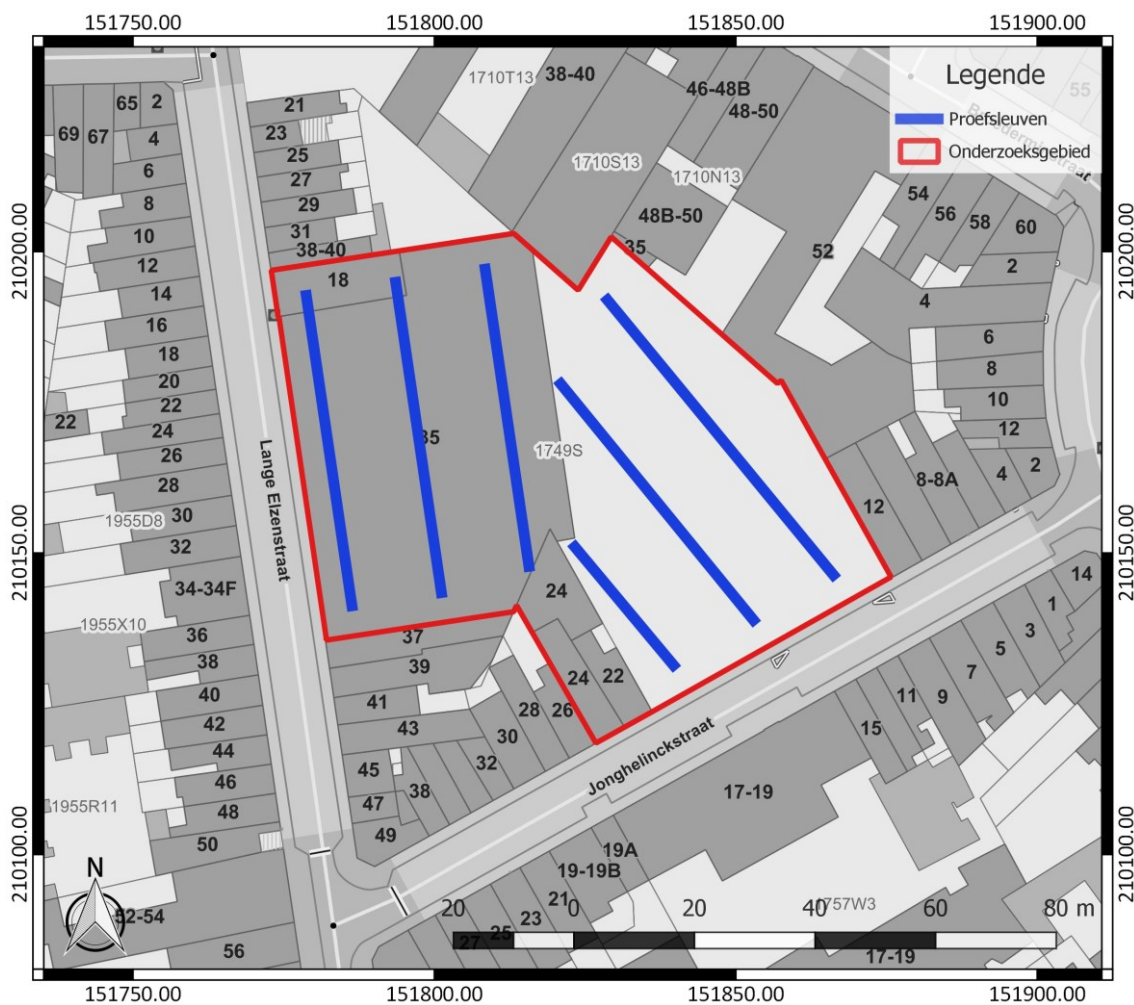
Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Er wordt gewerkt met continue, parallelle proefsleuven. In dat geval heeft het gebruik van 2 m brede sleuven met een tussenafstand van 15 m een hogere trefkans dan 4 m brede sleuven met een tussenafstand van 20 m.¹ De aangelegde proefsleuven dienen een breedte van 2 m te hebben.

De proefsleuven hebben een maximale tussenafstand van middelpunt tot middelpunt van 15 m. De beoogde oppervlakte die onderzocht dient te worden door middel van proefsleuven, bedraagt minimaal 10 %. Dit wordt behaald aan de hand van het vooropgestelde sleuvenplan, dat voorziet in 290 lopende m proefsleuven.

¹ Haneca *et al.* 2016, 48

Voor een goede selectie moeten de proefsleuven aangevuld worden met kijkvensters en/of dwarssleuven. De oppervlakte hiervan bedraagt minimaal 2,5 % van het onderzoeksgebied. De zijden van de kijkvensters meten maximaal 13 x 13 m. De kijkvensters en/of dwarssleuven moeten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Het lijkt het meest aangewezen om de proefsleuven aan te leggen, rekening houdend met de microtopografie van het terrein en rekening houdend met de oriëntatie van de grenzen van de zone die onderzocht dient te worden aan de hand van proefsleuven. Op die manier kan het proefsleuvenonderzoek efficiënt uitgevoerd worden. Daarom worden de proefsleuven in het westen van het onderzoeksgebied aangelegd met een noordnoordwest-zuidzuidoost oriëntatie en de proefsleuven in het oosten van het onderzoeksgebied met een noordwest-zuidoost oriëntatie.

Figuur 3: Inplanting van de proefsleuven (blauw), weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn momenteel geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.

Bibliografie

Haneca, K./S. Debruyne/S. Vanhoutte/A. Eryvnc, 2016: *Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie*, Brussel.